

СТАНОВИЩЕ

на дисертационна работа за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 Администрация и управление, научна специалност Приложение на изчислителната техника в икономиката

Автор на дисертационната работа: Неда Венелинова Чехларова, редовна докторантка към катедра Математика, физика и информатика, Факултет горска промишленост (ФГП), Лесотехнически университет, София

Тема на дисертационната работа: Изследване на системата за е-бизнес в контекста на повишаване на дигиталните и професионални компетенции на потребителите

Член на научното жури: доц. д-р Владислав Иванов Тодоров, Лесотехнически университет, София; област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.7 Администрация и управление по научна специалност Приложение на изчислителната техника в икономиката.

Становището е изготвено в изпълнение на решение на научното жури определено със заповед на Ректора на Лесотехническия университет № ЗПС № 530 / от 17.10.2021 г.

1. Спазване на процедурата.

В предоставения ми за становище комплект с материали (на хартиен и електронен носител) е наличен пълния комплект от документи, който се изисква при защита на дисертация за присъждане на ОНС „Доктор“, съгласно разпоредбите на ЗРАСРБ и на Правилника на ЛТУ за неговото приложение. В него се съдържат следните документи, които докторантката е попълнила пълно и точно, в това число: заявление от докторантката; дисертационен труд и автореферат към него; декларация за оригиналност по смисъла на чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ; справка за изпълнение на минималните национални изисквания за научната и публикационна дейност; справка за приносите, свързани с дисертационния труд; библиография на публикуваните научни статии по дисертацията; протокол от предварителното обсъждане на дисертацията на разширен Катедрен съвет; автобиография по европейски образец; нотариално заверена диплома за висше образование в ОКС „Магистър“, специалност „Стопанско управление“ от ЛТУ; удостоверение за положени четири изпита по специалността от индивидуалния учебен план на докторантката; копия от заповедите за зачисляване и за отчисляване с право на защита, както и информационните карти на НАЦИД (на български и на английски език).

Не са ми известни никакви сигнали и възражения по изискванията и по сроковете на процедурните стъпки на подготовка и на защита на дисертационния труд, а също така - по темата и по съдържанието на дисертацията. Смятам, че документите отговарят на всички норми и изисквания към изпълнението на процедурата по защитата на разработения дисертационен труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта.

Неда Чехларова е родена на 30.05.1994 г. През периода 2013 – 2018 г. учи в Лесотехническия университет, Факултет Стопанско управление, където през 2017 г. завършва с отличие обучението си в ОКС Бакалавър по специалност Стопанско управление, а през 2018

г. придобива ОКС Магистър по същата специалност, с отличен успех.

От м. юни 2019 г. със Заповед № ЗСД-188/20.06.2019 г. на Ректора на Лесотехническият университет е зачислена за редовен докторант по професионално направление 3.7. Администрация и управление, научна специалност научна специалност Приложение на изчислителната техника в икономиката. Със Заповед № ЗСД-210/08.07.2022 г. на Ректора на ЛТУ докторантката е отчислена с право на защита, считано от 02.07.2022 г.

3. Актуалност на проблема.

Актуалността и значимостта на дисертационното изследване се определя от мястото и значението, което има е-бизнес за създаването и развитието на дигиталната компетентност на потребителите на единния цифров пазар. Обектът, предметът, целта и задачите на изследването очертават основните тенденции, свързани с процесите на дигитализация на стопанската практика, както и значението на дигиталните и професионалните знания и умения за ефективността на бизнес-процесите. Предложена и използвана е методика за експериментално изследване на дигиталната компетентност на студенти от ТУ и служители на държавната администрация. Резултатите от изследването са използвани за решаване на поставените задачи и за постигане целта на изследването. Предложени са основни елементи от методиката на подготовка и провеждане на кратки обучения за подкрепа на потребителите както и кратко обучение за работа с QR код, кратко обучение за работа с Електронен подпис, включително – учебен план и анализ на резултатите от примерно обучение.

Формулираната изследователска теза, е че инструментариум, приложен в дисертацията за разработване и планиране на инициативи, съдейства за бърза информираност на потребителите относно ключови или специфични особености на обхванатите в системата за електронен бизнес ИКТ, както и за развитието на дигиталната компетентност на потребителите в системата за електронен бизнес на организациите и стопанските субекти.

Формулираната изследователската теза е декомпозирана в пет изследователски задачи, които очертават логиката на дисертационното изследване и доказват правилността на приложения аналитичен инструментариум. Актуалността на проблемите, разгледани в изследването е изложена в Първа глава, където са представени теоретичните основи на системата на е-бизнес и заложените в европейската и националната квалификационни рамки дигитални и професионални компетенции, в тяхната взаимна връзка.

4. Връзка между темата на дисертацията и целесъобразността на поставените цели и задачи.

Формулираната тема на дисертационното изследване върху системата за е-бизнес в контекста на повишаване на дигиталните и професионални компетенции на потребителите е в тясна връзка с поставената в Първа глава цел - да се изследват основните особености и да се определи обхвата на съвременната система за електронен бизнес, използвана в организациите и стопанските субекти в контекста на необходимостта от повишаване на дигиталните компетенции на потребителите на тази система за да могат те да им осигурят конкурентни предимства, да ги подпомогнат в преодоляването на дигиталното изоставане и ускоряване на процесите по дигитализация в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план.

5. Общо представяне на дисертацията, оценка на знанията и степента на познаване на въпроса.

Дисертационният труд е в обем 179 печатни страници и съдържа увод, три глави, заключение, съдържа 44 фигури и 21 таблици в текста, както и списък на използваната литература, списък на публикациите по дисертационния труд и приложения в края. В приложенията са дадени списъци на таблиците, фигурите и въпросите от анкетите, свързани с дисертацията.

Списъкът с използваната литература съдържа заглавията на 205 информационни източници, от които 117 са на кирилица, а останалите - на латиница.

6. Методология на изследването.

Методологията на дисертационното изследване е изложена точно и ясно в Първа глава където са формулирани целта на изследване, разкрити са обекта и предмета на изследване, логично и изчерпателно са изложени конкретните изследователски задачи на дисертацията. Формулирана е изследователската теза на изследването. Изложени са използваните научни методи на изследване – наблюдение, анализ и синтез, в т.ч. такива експериментални методи като анкета, интервю, SWOT-анализ и др.

7. Оценка на резултатите от дисертацията.

В края на всяка глава от дисертацията, както и в Заключение в края на дисертацията, са изложени изводите от извършената от докторантката изследователска работа. В тях е дадено обобщение на наблюдаваните тенденции и процеси в развитието на системата на е-бизнес (*Първа глава*); посочени са основните проблеми по отношение на дигиталните компетенции, свързани с бързата смяна на технологиите и изискванията в сферата на ИКТ, отчетени са изискванията за бърза и често строго специфична адаптивност на учебните програми в рамките на образователния процес, насочването на обучението и особено – практическото, към по-малки теми (*Втора глава*); подчертано е, че има дейности, чрез които бизнесът може да съдейства за създаването на условия за повишаване на дигиталната компетентност на потребителите, препоръчва се инструментариум за разработване и планиране на инициативи, насочени към повишаване на дигиталните компетенции на потребителите (*Трета глава*).

Накрая се дават обобщаващи тенденции и изводи, свързани с училищното образование и висшето образование: регулярно се обновяват учебните планове и програми, имащи отношение към развитие на дигиталната компетентност на учащите се, изтъква се важноста на участието на бизнеса при създаване или актуализиране на учебни програми, както и ролята на националните и европейските програми и проекти, които са насочени към подобряване на техническата база в различните образователни нива. Приносите в дисертацията могат да се обобщят в следните няколко насоки.

Към дисертацията е приложен списък със 7 публикации (в т.ч. 2 реферирани в световноизвестни научни бази данни), с участието на докторантката по темата, които отговарят на съдържанието и насоките на разработката.

ПРИНОСИ

А. Научно-приложни:

1. Изследван е обхватът на системата за електронен бизнес в съвременните организации и стопански субекти в контекста на използването му от страна на потребителя и дигиталните компетенции, които трябва да притежава, за да работи успешно и ефективно с нея.
2. Обобщени и анализирани са стратегически документи, резултати от научни изследвания и добри практики, свързани с дигиталните и професионални компетенции; основните тенденции за развитие на дигиталните компетенции в обучението, провеждано в рамките на съществуващия към момента образователен процес в училищното и във висшето образование в България.
3. Изследвани са някои тенденции в развитието на дигиталните компетенции на професионални групи. Направена е препоръка за организиране на потребителски групи по образователни и възрастови характеристики при осигуряването на подкрепата им.

Б. Приложни:

1. Разработен и апробиран е инструментариум за разработване и планиране на инициативи (под формата на кратки обучения за подкрепа на потребителите), насочени към повишаване на дигиталните компетенции на потребителите в контекста на динамиката на развитие на системата за електронен бизнес на организациите и стопански субекти. Същият включва дейности за работа с потребителите и дейности за подготовка на кадри за работа с потребителите.

8. Критични бележки и въпроси.

Считам, че мястото на изложените в параграф 3.4. Кратки обучения за развитие на дигиталните компетенции на потребителите, на стр. 126 -133, въпроси и отговори от кратки интервюта със заети в различни области е в приложенията към дисертацията.

Въпрос към докторантката, счита ли че учебната документация и системата за управление на качеството на обучението в ЛТУ осигуряват условия за придобиване на съответните дигитални компетенции на завършващите ЛТУ специалисти с висше образование и какво би препоръчала в тази насока?

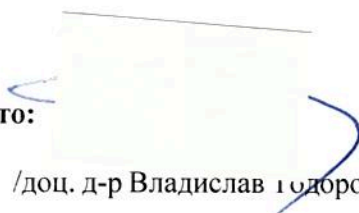
9. Лични впечатления.

От позицията си на преподавател и на колега на докторантката още от годините, когато тя учи в специалност Стопанско управление и впоследствие – като редовен докторант към Катедра Компютърни системи и информатика/Катедра Математика, физика и информатика на ЛТУ, познавам лично докторантката и имам преки впечатления от нейните качества като обучаем и като изследовател. Участвала е в организацията и провеждането на международната научна конференция „Управление и устойчиво развитие”, а като автор - в едноименното научно списание, на което съм бил заместник - главен редактор. Докторантката се отличава с ясно изразени положителни качества като студент и като изследовател, проявява лична позиция и свой стил, които се стреми да прилага в своята работа.

10. Заключение.

В заключение бих искал да обобщя, че представеният ми за становище дисертационен труд на докторантката Неда Венелинова Чехларова е в пълно съответствие с изискванията на чл. 9 от Закона за развитие на АСРБ, на чл. 27 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на чл. 31 от Правилника за РАС на ЛТУ(2019), а така също и на Наукометричните изисквания за получаване на образователна и научна степен „доктор” в ЛТУ. Давам своята положителна оценка на дисертационното изследване и предлагам на членовете на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен Доктор в професионално направление 3.7. Администрация и управление, по научна специалност Приложение на изчислителната техника в икономиката.

Изготвил становището:

/доц. д-р Владислав Годоров/

Дата на подаване на становището: 14.12.2022 г.